

# סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא נח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה  
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו  
ערום עליהן (שמערים שיתקיים  
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני  
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

[עד כאן דף נח עמוד ב']

(קושיה) מתקיף לה רב הונא בר מנחם האי 'ולא בית כור', ולא כור מבני ליה?  
ב. רב הונא בר מנחם משמיה דרב אחא בריה דרב איקא-

הכי קתני אין שמין קב בפני עצמו, מפני שמשיבין ניזק, ולא קב בבית כור, שאינה  
ניכר, מפני שפוגם ניזק, אלא בששים .

שומת אדם בהזיק שדה חבירו

ההוא גברא דקץ קשבא דקל מחבריה.

אתא לקמיה דריש גלותא א"ל לדידי חזי לי ותלתא תאלתא בקינא הוו קיימי,  
כלומר שלושה דקלים סמוכים זה לזה, והוו שוו מאה זוזי.

זיל הב ליה תלתין ותלתא ותילתא. [לקמן יבואר שאיירי בדקלא פרסאה, שחשוב מאד,  
והלכה כמותו].

אמר המזיק גבי ריש גלותא דדין דינא דפרסאה שאינו דין תורה למה לי .

אתא לקמיה דר"נ.

א"ל בששים. [לקמן יבואר שהלכה כמותו חוץ מדברים מאד יקרים שאז משערים משויהם].  
רבא מתפלא מפסקו של רב נחמן:

א"ל רבא אם אמרו בנזקי ממונו, יאמרו בנזקי גופו שקצץ בידיים ?!

אמר ליה אביי לרבא

בנזקי גופו מאי דעתך ?

להלן יבואר ברייתא כיצד לשום נזקי אדם ולא כתוב שומת ששים .

דתניא-

המבכיר ש'ח' כרמו של חבירו סמדר, רואין אותו כמה היתה יפה קודם לכן, וכמה  
היא יפה לאחר מכאן - ואילו בששים לא קתני.

טוען אביי נגדו אטו גבי בהמתו נמי מי לא תניא כי האי גוונא ?!

להלן מופיע מספר נזקי בהמה ולא כתוב במפורש שצריך להעריך בשישים, ולמרות

זאת אנו יודעים שהיינו ששים, וה"ה לגבי נזקי אדם.

דתניא-

בהמה קטמה חתכה נטיעה:

רבי יוסי אומר גוזרי גזירות קונסי קנסות (אדמון וחנן בן אבשלום) שבירושלים אומרים:

נטיעה בת שנתה, שתי כסף.

בת שתי שנים, ארבעה כסף.

אכלה חזיז ש'ח'.

א. רבי יוסי הגלילי אומר נידון במשויר שבו דהיינו מה שנשאר בקרקע

שממתינים עד זמן קציר ואזי שמים כמה הנזק.

ב. וחכמים אומרים רואין אותה כמה היתה יפה להימכר עם שהשחת וכמה

היא יפה.

בהבנת ההמשך של הברייתא, ישנם ארבעה תהליכים בגידול ענבים והיינו: א. לולבין,

לפני שפרחו. ב. בסמדר תיכף כשפרחו. ג. בוסר (בגודל פול). ד. ענבים גמורים .

אכלה סמדר והיינו ענבים דקין בהתחלתם לאחר שפרחו מיד:

א. רבי יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר.

ב. וחכ"א רואין כמה היתה יפה וכמה היא יפה, להקל באו.

ג. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון בד"א שנישומים אגב קרקע

בזמן שאכלה לולבי גפנים האשכול נראה בחניטת הגפנים טרם שפרח להיות

ענבים גמורים, ויחורי תאנים דומה ללולבי גפנים בתאנים,

אבל אכלה פגים בתאנה או בוסר בענבים שהם בגודל פול הלבן: רואין אותן כאילו

ענבים עומדות ליבצר.

עתה מסיים אביי הוכחתו שלמרות שלא כתוב בששים כוונתם בששים.

קתני מיהת וחכ"א רואין אותן כמה היתה יפה וכמה היא יפה, ולא קתני בששים ?

אלא מאי אית לך למימר ? בששים ה"נ בששים!

כל כך כמו בענבים ולא יהא נידון כמשויר שבו לרבי יהושע ונראה דאע"ג דאמר ר' יהושע  
רואין אותן כאילו עומדות ליבצר מ"מ שמין אותן אגב קרקע דהא ר"ש נמי קאמר הכי בפגים  
או בוסר וע"כ אגב קרקע שמין אותן כיון דצריכי לשדה ובפירות גמורים דוקא קאמר רבי שמעון  
דמשלם פירות גמורים במשנתנו:

י' תוספות ד"ה אכלה סמדר ר' יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר. ואפילו  
אם נתקלקל המשויר משלם כענבים העומדות ליבצר ודוקא בסמדר דענבים פעמים שאלו  
מתקלקלים ואלו ניצולים לפיכך אין נידוין במשויר אבל תבואה רגילה להתקלקל כולה יחד,  
ובחזיז מודה ר' יהושע או כרבי יוסי הגלילי או כרבנן ובתבואה גדולה כמו סמדר בענבים  
[שמצד אחד מתקלקלים אך מצד שני הם גמורים] יסבור כמשויר שבו אי נמי בתבואה לא קנסו  
ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

# שיקלא וטריא

## בבא קמא נט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת  
דיינה ליבה בת עטל ז"ל  
עובדיה חיים בן רחל ז"ל  
ת.נ.צ.ב.ה

### דעות שמעריכים את הנזק לפי מה שעומדת לגדל

**אמר אביי ר' יוסי הגלילי ור' ישמעאל אמרו דבר אחד.**

**ר' יוסי הגלילי הא דאמרן** שאכלה חזיז ומשערים במשויר.

**רבי ישמעאל דתניא-**

מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם:

- א. ר' ישמעאל - מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק.**
- ב. ר"ע אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית. וק"ו להקדש.**  
הגמרא הקשתה שם בדברי רבי ישמעאל איך יתכן שכשאלה ערוגה כחושה ישלם שמנה, ועל זאת תירץ רב אידי שמדובר במקרה שאנו מסופקים מה אכלה, כמבואר למטה, וזה אביי דוחה ומבאר ששמים כפי מה שהקרקע של הניזק עומד לגדל, ולא משערים במצב הנוכחי, וזה דומה לדינו של רבי יוסי הגלילי.

**ולא תימא כרב אידי בר אבין -**

**דאמר רב אידי בר אבין כגון שאכלה ערוגה בין הערוגות, ולא ידעין אי כחושה הואי אי שמינה הואי, דאמר קום שלים שמינה במיטב דאיכא השתא, דהכי לא אמרינן! המוציא מחבירו עליו הראיה!**  
ומסיים אביי הוכחתו:

**אלא במיטב דלקמיה - כי היאך דסליק בימות הקציר.**

### דין בדברי ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש

עתה הגמרא מנסה להבין את דינו של ר"ש בן יהודה, כדלהלן: שמצד אחד הוא אומר שענבים בתהליך הראשון (לולבי גפנים) שמים אגב קרקע, ומשמע שלאחר מכן (סמדר) שמים אותם בפני עצמם, ובסיפא משמע שדווקא בתהליך השלישי (בוסר) הוא ששמים בפני עצמם.

**אמר מר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש במה דברים אמורים שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים - הא סמדר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר. (קושיה) אימא סיפא - אכלה גפנים או בוסר הוא דרואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר, הא סמדר רואין אותן כמה היא יפה וכמה היתה יפה?**  
**(מסקנה) אמר רבינא כרוך ותני - בד"א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים, אבל אכלה סמדר פגין או בוסר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר. (קושיה) אי הכי ר"ש בן יהודה היינו רבי יהושע?**

**(תירוץ) איכא בינייהו כחש גופנא** נכזות מן התשלומים מה שהכחישו הענבים את האילן אם היו עומדים עד הבצירה, שתמיד יונקים לחלוחית הגפן ומכחישים **ולא מסיימי**, לא ברור מי סובר כך ומי סובר כך.

**אביי אמר מסיימי ומסיימי.**

**מאן תנא דחייש לכחש גופנא ר"ש בן יהודה היא דתניא-**

**א. ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש בן מנסיא אונס אינו משלם את**

**הצער<sup>י</sup>, מפני שסופה להצטער תחת בעלה - אלמא שמנכים מן**

התשלומים מה שעתידיה להצטער.

**ב. אמרו לו אינו דומה נבעלת ברצון לנבעלת באונס.**

### סיכום השיטות בקצרה עם תוספת ביאור

להלן סיכום הדעות על פי התוס' ועם תוספת ביאור של המהר"ם:

ישנם ארבעה אופנים איך לשום את הנזק - להלן בהדרגה מהגדול לקטן:

- א. כעומדות בשעת הקצירה (בצירה) - [יש מחלוקת בין רש"י ותוס' אם משערים אגב קרקע או כפירות גמורות ממש (רש"י)].
- ב. כעומדות בשעת הקצירה (בצירה) (כנ"ל) ומנכים מה שמכחיש האילן.
- ג. במשויר שבו, שמחשבים כמה עומד להתקלקל עד שעת הקצירה.
- ד. לשום עכשיו בשישים כמה הייתה היפה וכמה היא יפה.

לגבי הנזק עצמו אם מסתבר יותר להעריך ע"ג קרקע או כפירות גמורים ישנם כמה סוגי גידולים - כדלהלן:

- א. חזיז תרתי לגרעותא: קטנים וכולן מתקלקלים.
- ב. תבואה - גדולה אך מתקלקלת כולה.

ג. סמדר גדול וחשוב כפרי גמור ועוד שדורך אותם לפעמים אלו מקלקלים ואלו לא מתקלקלים - הכי מסתבר להעריך כפירות גמורים.

**להלן המחלוקות היוצאות מסוגייתנו:**

**חזיז:** רבי יוסי הגלילי (ורבי ישמעאל) במשויר שבו. חכ"א כמה הייתה יפה וכמה היא יפה בששים. [רבי יהושע לא מעריך בשיעור של עומדות לקצור אלא חכמים או רבי יוסי הגלילי.]  
**תבואה** [אמצעי]: התוס' מסתפק לפי רבי יהושע אם מעריכים במשויר שבו או כמה היתה יפה וכמה היא יפה.

**סמדר:** חכ"א כמה היתה יפה וכמה היא יפה בששים. רבי יהושע ור"ש בן יהודה, כענבים העומדות ליבצר [חד סובר שמנכים כחש גופנא וחד סובר שלא מנכים].  
**איזה דברים מנכים מדמי וולדות - שיטות נוספות**

אביי ביאר שר"ש בן יהודה סובר שמנכים מתשלומי האונס את צער הלידה, עתה הוא מביא שישנם שיטות נוספות הסוברות לגבי תשלומי דמי וולדות שמנכים דברים מסוימים שהבעל היה אמור להוציא בעתיד בלידה הזאת.

**אמר אביי הני תנאי ור"ש בן יהודה אמרו דבר אחד.**

**רבי שמעון בן יהודה הא דאמרן** לגבי אונס וכחש גופנא.  
**הני תנאי, דתניא-**

**רבי יוסי אומר נכי חיה היינו שכן מילדת שהבעל היה אמור להוציא - כ"ש נכי מזונות. בן עזאי אומר נכי מזונות,** דהיינו שמה שהבעל צריך להוסיף על מזונות אשתו בימי קישויה ועתה שאין קישוי מרוויח - **אבל נכי חיה לא, דאמר ליה אתתא ידידי פקחא היא ולא מבעיא חיה.**

### הלכה למעשה - שומה ע"ג קרקע או בפני עצמו

**רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבוד עובדא כוותיה דר"נ בששים. לישנא אחרינא-**

**רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שמו דקלא אגב קטינא דארעא** היינו בשישים<sup>רט</sup>.

**והלכתא כוותיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע בדקלא דארמאה.**

**והלכתא כוותיה דריש גלותא בדקלא פרסאה** חשוב הוא מאד ונישום בפני עצמו.

[עד כאן דף נט עמוד א]

לכחש גופנא מדקתני שהאונס נותן את הצער ומפתה פטור ומדפטרין מפתה אלמא חייש לכחש גופנא מה שסופה להצטער תחת בעלה הלכך בעי צער דמאי:  
<sup>יט</sup> פירשתי כפי דעת התוספות רבנו פרץ. אכן, הטור בסימן רצ"ד מביא פירוש שכונותו בלי שישים.

**ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.**

<sup>יח</sup> תוספות ד"ה אונס אינו משלם את הצער. בפרק אלו נערות (כתובות דף לט. ושם) גבי הא דתנן האונס נותן את הצער **בעי בגמרא צער דמאי** אע"פ דדבר פשוט הוא שיש צער גדול לבתולה שנבעלה מתחילה כשמשייר בתוליה ורוב קטנות חולות מזה היינו משום דצער דהשרת בתולים פשיטא ליה דלא משלם לפי שסופה להצטער תחת בעלה דתנא דמתניתין דהתם חייש

# סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא נט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת  
דיינה ליבה בת עטל ז"ל  
עובדיה חיים בן רחל ז"ל  
ת.נ.צ.ב.ה

## מי ראוי להתאבל על ירושלים בפרהסיא

**אליעזר זעירא** הוה סיים מסאני אוכמירי נעל מנעלים שחורים מנהג אבלים וקאי בשוקא דנהרדעא. אשכחוהו דבי ריש גלותא. וא"ל מאי שנא הני מסאני?

**אמר להו דקא מאבילנא אירושלים!**

**אמרו ליה את חשיבת לאיתאבולי אירושלים?**

**סבור יוהרא** גאון הוה איתיה וחבשוהו.

הגמרא מתארת שהוא גילה להם שהוא ת"ח ואזי פטורו. ואין בזה איסור משום מציל את עצמו בכרתה של תורה, כמבואר בר"ט בנדרים (סב ע"א), שכאן תפסוהו כדי לשאול אותו אם הוא ת"ח וראוי להתאבל על ירושלים. ר"א.

**אמר להו גברא רבה אנא!**

**אמרו ליה מנא ידעינן?**

**אמר להו** או אתון בעו מינאי מילתא או אנא איבעי מיניכו מילתא?

**אמרו ליה בעי את!**

**אמר להו** האי מאן דקץ כופרא היינו תמרים קטנים שעדיין לא נגמרו מאי משלם? אמרו ליה משלם דמי כופרא.

**והא הוו תמרי** לאחר זמן?

**א"ל משלם דמי תמרי!**

**אמר להו** והא לאו תמרי שקל מיניה?

**אמרו ליה אימא לן את!**

**אמר להו** בששים. אמרו ליה מאן אמר כוותיק? **אמר להו** הא שמואל חי ובית דינו קיים. שדרו קמיה דשמואל אמר להו שפיר **קאמר לכו** בששים והיינו עם הקרקע ובזה מקיימים את שניהם, שהקונה שדה לפירות מחשב קצת בשבח המגיע לאחר זמן, ושבוהו.

## [משנה] ר"ש אומר אכלה פירות גמורים משלם פירות גמורים

נתבאר במשנה שכשהפירות עדיין לא נגמרו מודה ר"ש ששמים ע"ג קרקע, אולם בפירות גמורים סובר שמשלם את דמיהם. כעת הגמרא מבשרת מדוע הוא מחלק זאת:

**מ"ט?**

**דאמר רחמנא** ובער בשדה אחר - מלמד ששמים על גב השדה.

**ה"מ מידי דצריך לשדה,** הני כיון דלא צריכי לשדה, בעיניהו בעי שלומי.

**האם רב פסק את כת"ק או כר"ש לגבי פירות גמורים**

**אמר רב הונא בר חייא** א"ר ירמיה בר אבא,

**דן מעשה** עבד **רב כר"מ** -

אם הבעל מכר את אחד משדותיו שיחד לכתובת אשתו ולאחר מכן היא חתמה בשטר מכירה שהסכימה, ויש בזה מחלוקת האם המכירה חלה והיא הפסידה את זכותה, או שאומרים שחתמה רק כדי שלא לבייש את בעלה.

**דתניא כתב לראשון ולא חתמה לו,** לשני וחתמה לו-

**א. ר"מ - אבדה כתובתה ר"ב.**

**ב. רבי יהודה** אומר יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתם מה

**לכם עלי.**

**ופסק הלכתא** לימד לתלמידים הלכה פסוקה לדורות **כר"ש.**

**כי הא דתנן ר"ש אומר אכלה פירות גמורים משלמת פירות גמורים,** אם סאה סאה, אם סאתים סאתים.

## מתניתין

המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל השדה, פטור. ואם הוזקה בהן, בעל הגדיש חייב.

ואם הגדיש ברשות, בעל השדה חייב.

## גמרא

למדנו במשנה לעיל (מז:): מחלוקת לגבי אדם שנכנס לחצר חבירו ברשות האם אומרים שבעל החצר מקבל עליו לשמור את חפציו של הנכנס או לא. רבי סובר שלא עד שיקבל במפורש. עתה הגמרא מחשבת זאת כדי לבאר את משנתיו.

**לימא תנן דלא כרבי-**

**דאי כרבי האמר עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור!**

(מסקנה) **אמר רב פפא הכא בנטר בי דרי עסקינן,** דכיון דא"ל עייל וגדוש כוונתו

**עייל ואנטר לך הוא.** ר"ל היה שמנהגם היה שכל בני הבקעה היו אוספים את גדישים במקום

אחד, ושוכרים שומר לשמור אותם. במקרה כזה אפילו רבי מודה שניתנת הרשות היינו קבלת שמירה.

## דיני מזיק על ידי אש

מעתה עד סוף הפרק (סב:) הגמרא מתעסקת לברר דיני אש ופרטיהם.

## מתניתין

(1) **השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן,** פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים.

(2) **שלח ביד פקח,** הפקח חייב.

(3) **אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים,** המביא את העצים חייב,

שבלעדי האחרון הראשון לא עשה כלום.

(4) **אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור,** המביא את האור חייב.

(5) **בא אחר וליבה,** המלבה חייב. ליבתה הרוח, כולן פטורין.

## גמרא

למדנו בדפים הקודמים (כב:): מחלוקת בין ר"ל ורבי יוחנן מאיזה סיבה התורה חייבה את המזיק ע"י אש, והיינו אם הוא משום ממונו (ר"ל), או משום ממונו וחיצוי (רבי יוחנן). ועל פי זה, הם יבארו את המשנה - באיזה מקרה מיירי השולח ביד חרש שוטה וקטן שההבערה אינה מתייחסת אליו ופטור. שכן אפשר למסור את האש בשני מצבים: בגחלת, הצריך ללבותו שתעשה אש, או בלהבה.

**א. ר"ל משמיה דחזקיה [ממונו] -**

**לא שנו אלא שמסר לו גחלת וליבה** החרש **אבל, מסר לו שלהבת חייב - מעשיו קא גרמו לו.**

**ב. ורבי יוחנן [חיצוין] אמר** אפילו מסר לו שלהבת פטור - **צבתא** מלקחיים **דחרש**

**גרמה לו** היינו מכוח החרש **ולא מחייב עד שימסור לו גוזא** קוצים **סלתא** עצים

**דקים** **שרגא דההוא ודאי מעשה ידיה גרמו.**

[עד כאן דף נט עמוד ב]

אבעי לה למעבד אבל בלוקח אחד אפילו ר"מ מודה וא"ת דבפ' הניזקין (גיטין נח. ושם) גבי לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אמר רב לא שנו אלא דא"ל לך חזק וקני אבל בשטר קנה ואלקח מן האיש וחזר ולקח מהאשה קאי כדמוכח בסוגיא (1) ואור"י שיש לחלק בין כתבה בשטר עצמו של בעל לכתבה שטר בפני עצמו [מכך שטרחה לכתוב שטר אחר הסכימה למכירה והיינו הגמרא בגיטין] ועוד אמר ר"י (2) דאפילו בשטר של בעל איירי התם אלא שכתבה שהיא עצמה מכרה ללקוחות אבל חתמה לו דהכא היינו שמחלה שעבוד כתובתה שיש משנ"ץ פ' דטעמא דרב התם דבשטר קונה משום דס"ל אחריות טעות סופר הוא והו"י כאילו קבל עליה אחריות אבל אם פירש בלא אחריות לא קנה אפי' בשטר ושמואל דאמר עד שתכתוב לו אחריות משום דקסבר אחריות לאו טעות סופר הוא דפליגי בהכי בפ"ק דבבא מציעא (דף יד.) דשמואל קאמר בהדיא דשעבוד צריך לימלך ורב נמי אמר התם נמצא שאינו שלו רב אמר שכן והיינו משום דאית ליה דאחריות טעות סופר הוא:  
ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.